OLERKIAK

NAPARROAKO BIDEETAN

KANTU ARIÑETAN

Amets ibiltaria

Banoa
mandoz
Almandoz
gora,
ate zabalak ikusten,
napar aizeak arnasten.

Bela baltzak Belaten,
arrak artzen Arraitz'en.

Almandoz
mandoz
igaro
ta Alkoz
artu
pausoz.
Soñuka utzi Lizaso;
nai badozu pausa
aurrean dogu Auza,
edo eskubin Itxaso.
Zure oiñetan Ulzama,
aranetan ama.

Urritza.
Arakil'en bitsa.
Sorgin dantzarien
astitza.
Arranoak garraxi?
Ez izutu,
kezkak utzi
ta prestatu.
Ez billatu aitzaki.
Or daukazu "Amatxi",
arasa eta galdaz betea,
Latasa eta Gordaraz artea.

Atseden
ta lenbailen
bidea igaro.
Jo, jo,
aurrerago.
Aizpa bi.
Ta iru nun?
Irurzun.
Asi berriz
Etxeberrin
mandoz.
Gorago
Mandoz.
Ta gero,
otz nai bero,
mendi ta mendi,
mendekoen begi.
Nasaitu,
alaitu!
Zabal bular!
Aurrean Aralar.Arnas!
Or dago Mitxel

laguntzeko prest.
Aralar'en
gizona gizon dager,
anditasunari
ta
libertadeari esker.

Leire

Erregien arrizko arkak.
Arriak eta abarkak.

Naparroako erregeak
ezin eikeen lo
zipres itzalei so.

Arangoitiko aitz azpian,
Goiko Jaunak,
dena aldunak,
Ixilla
ta
Itzala
ezkondu zitun tokian,
arranoak eteten dabe bakea
ta prailleak kanta.

Antxe,
loari
ames eragiteko asmoz,
ta eriotzari
berpizte itxaropena sartzeko gogoz,
jentillen pazientziak
eta argiñen jakiñak

landutako arrien azpian,
zeenak jango ez daben tokian,
Ixtori zaarra
gordeta dago,
-noiz arte lo?-
abarkadun erregetan.
Ta Leire,
Naparroako bakearen kerizpe,
barriztu egin da
bere zartzaroan,
Ixtori zaarraren loa
zaindu nairik amesez,
itxaropenez esnatuko dan
kuttun-kuttunaren seaskatxoa
kimatzen dan bezala
kuttunez
eta samurrez.

Leire!
Erregien esperantzazko kanta zaarrak.
Praillien esperantzazko kanta barriak.
Eta bitartean,
Naparroaren ixtoria
lo, baketan.

Oliba'n

Nik eztakit
zek ipintzen duan
espiritua sutan
Oliban.
Bakartadearen aizeetan,
praille mutuen ahaire geldietan,

kanta nai erreza,
salmo bigune oiartzuna
igarten da belarri barruna:
...“Eta ardoak
gizonen biotza poztu beza”.

Prailleak ixil
ta ardoa kantari,
espiritua zurbil
zerbaiten egarri.

Ta alaxe,
ta olaxe,
Zaar Aroan
eta Erdikoan,
gaur bezelaxe.

Aldarean,
prailleen kutsuzko moldeetan,
Erregin bakarra
maastian,
mats mordoen txortaketan,
prailleki naparra.
Biak,
biak,
maats mordoa eskuetan,
begiak ikasten daben mintzoeran,
ikusi,
makusi,
itzekin agertu ezin dan izketan,
espiritu zaar eta berriaren jardunetan.

Obanos

Erri bat bizi da
misterioz
ta ixtorioz
goraka begira
Naparroa jasoz:
Obanos.
Sasoi baten
ospetsu zan Santiagoz,
erdaldun eta akitanoz
etxe ta kalek
betien betez,
ta soloak lastoz.

Gaur, misterioen amesetan
edo egizko misteriotan
badaki nun kendu izerdi
ta nola agertu kanpoen begi.
Erle pilla
giza,
erri soilla
prisaz
jarduten da
izarrak agertzean
gau giro epelean
artearen loraetan
ixtoria eztiketan.

Erri asko ikusten dira gaur illen;
Obanos'ek,
bizi amesez,
erna miña du goratuz San Gillen.

Mendizka baten gaiñetxoan
urrea dirudi artatxoan.

Baditu pitxiak
nun aberastu gain-gain:
Amokain.
Poliziaren birtuten
eta Gillermon illeten
kanpai.

Badauka fedea
nun sakondu larregi:
Arnotegi.
Artzainen erru
ta erromesen pekatu
entzutegi.

Badauka miraria
nun sinistu oraindiño:
Labiano.
Felizia usteldu gabe
zaindu ta zaintzeko
gaurdaino.

Eta inguruan
Eunate,
arrizko kollarra
eliz-ate.
Eta Erregin Zubi,
zubi ta uri
Erdi Aroko
arlandu zuri.

Baiña inguruak urrengoan;
txaloz bete Obanos gaurkoan.

Obanos'en izan nitzan aurten,
pozik joan eta penaz urten.

Mendigorria'n

Dana da gorri,
gorri ta gori
Naparroan.
Txapel
edo
kasket;
biotz
eta
odol;
lur
eta
ur.

Gorri dira Caparrosoko leizeak,
gorri Iruñako santu ta zezenak,
gorri ibai ondotako egalak,
gorri maats urtsu puztuen azalak.

Gorri odolak,
gorri frutuen oskolak;
gorri oiturak,
gorri ikurrin sainduak.

Dena da gorri,
amets ta elgorri,
Naparroan
gerri gorrian.

Baiña
bendigorrin baiño
bake zuriagorik,
eztakit nun leiken,
ezar eta laiño,
zeruen zurian ezik.

Adios

Iruñatik aurrera
banoa Santiago bidera.
erri bat eta beste,
dotore, txukun bezin ainbeste,
ta ADIOS.
Euskalerri ala erbeste?
Emen eztakit ziur
Naparroari zer egin:
Agur
edo
Adios.

Arakil'en

Ames gartsuz jo neban Arakil.
Bertan sartu ostatuz
erri maitea ospatuz,
ta ez dakit zelan enitzan penaz il.

Naparroa
ba ete doa
arin eta urduri,

gaurko modaen irudi,
bizia galduz
txikitzen,
napar kutsua
"minitzen"?

Penatan lotu nitzan.
Ta jaiki
otsean;
ta begira
airean;
ta arnas
betean;
ta amets...
pozean.

Gero ta andiago da Aralar,
nai ta pausoak maiteago Etxalar.
Gero ta biziz beteago urbasa,
aritz eta pago zaarren arka;
izena zainduz or dago Andia,
laiño zurien txapelez jantzia!

Ta batera jo
ta bestera so,
or dago Aoiz,
Orreagan inguruetan,
lan eta bits.
Or dago Lizarra,
napar legeen
kutxa zaarra;
or Muskari,
etxeak ikurdi,
odolaren kantari;
or Tafalla,

gari ta ardo
bizi sailla;
ta or Iruña,
zaar eta berri,
napar gogoan muiña.

Bost zati
ta biotz bat;
katean lotuta
Napar bakar.
Katean lotuta
alkarri batuta,
indarrari eutsiz,
gizaldien gizaldiz.

Eztakit,
gaixo, kezkati,
amets egin dodan.
Baiña mendi artean,
Barrankan,
gizonak Nabarra gaindu barik,
Nabarrak gizona mende leikela
sinistu nai izan dot
amets eta biotz.

Sangotsa'ko atean

Fedea ta fedea,
euskaldunen legea
ta birtutea.
Jatsuko Jabier
askorentzat
Fedearen Asier.

Origaitik
badakit
nun dan Jabier,
ta badakit
bertan belaun makurtzen eskerraren esker.

Liedenatik noala
burdin zubia igarotzean,
Sangotsara sartzean,
sarri gelditu izan naz atean,
Santa mariko ate zoragarrian,
ikusten dana sinistu nai ezik,
ederraren ederrez,
artearen artez,
itz egoki bat esan eziñik.

Enaz itsu
ezta mutu,
baiña begiak ezin sinistu
ta espanak ezin itzik asmatu
arria izketan asten danean,
arria kanta kantari astean.

Nik eztakit
txistuz
ala arpaz,
soiñuz
edo kantuz,
bertsoz
ala jotaz
goratu bear dan Santotsa.
Danetik
eta
daneko
bai ditu
atearen gaiñeko.

Nik eztakit nundik ekin,
bear lez goratzeko egiz.

Nik atea ezagutzen dot,
-atea
sarrera da
ta urteera-
ta ez bere biotza.

Baiña badakit
giltza egin bada urrezko,
etxe barrua
ez dala izango utsezko.

Augustin Zubikarai
(1968an)